

На сьогодні екотуристична діяльність на Поділлі розвинена недостатньо. Сучасний стан ресурсної бази туризму характеризується з одного боку, використанням традиційно сталих ресурсів, з іншого – залученням нових, раніше не доступних ресурсів. Окрім пішого туризму, велосипедних та кінних поїздок, спливу на плотах і тому подібне, регіон має всі умови для проведення культурологічних та етнографічних поїздок в естетичних або пізнавальних цілях.

На Поділлі є можливість розробляти та організовувати туристичні маршрути в села і центри етнічних груп, виїзди на фестивалі та фольклорні імпрези, ознайомлення з ремеслами та кулінарією даної території. Наявність багатомісячних культурних традицій, унікальних історичних об'єктів та різноманітних мальовничих краєвидів створюють на Поділлі передумови для розвитку практично всіх видів екотуризму.

Екологічний туризм потрібно активно розвивати, оскільки він спрямований на збереження екологічного стану території та місцевих пам'яток історико-архітектурної спадщини, відродженню народних звичаїв. Крім того, екотуризм покращує імідж регіону, економічний стан малих міст, селищ і сіл, дає прибуток місцевим бюджетам. Розвиток цього виду туризму позитивно вплине на вирішення соціально-економічних проблем Поділля, оскільки екотуризм розширює сферу зайнятості населення, а також стимулює розвиток соціальної інфраструктури населених пунктів.

На сьогодні існує три основні проблеми, які гальмують розвиток екотуризму не тільки на Поділлі, але й в Україні взагалі. Перша з них – це відсутність відповідної законодавчої бази, яка б регулювала відносини у цій сфері, друга – брак необхідної інформації та низька розрекламованість, третя – страх інвесторів вкладати гроші у цю нову для нас галузь.

Таким чином, організація екологічного туризму на Поділлі може стати не тільки джерелом розвитку території, але й основою формування туристичного іміджу даного регіону. Основними вимогами щодо функціонування цієї галузі мають бути збереження природного стану навколишнього середовища, раціональне використання природних ресурсів та охорона історико-культурних об'єктів.

Література:

1. Бейдик О.О. Природно-заповідний фонд України як просторовий чинник розвитку екотуризму // Соціально-економічні, екологічні та гуманітарні проблеми розвитку туристичного бізнесу: Сб. науч. тр. (Донецкий и-т турист. бизнеса) / Редкол.: Конищева Н.И. (науч. ред.) и др. – Донецк, 2003. – С. 175-177.
2. Гетьман В. Концептуальні питання екологічного туризму в нормативно-правовому контексті збереження біологічного і ландшафтного різноманіття рекреаційних природно-заповідних територій // Україна та глобальні процеси: географічний вимір: Зб. наук. праць. В 3-х т. – Київ – Луцьк: Ред. вид. відд. „Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2000. – Т1. – С.356-359.
3. Гетьман В.І., Кузьменко О.В. Проблеми розвитку екологічного туризму на територіях з особливим статусом охорони // Соціально-економічні, екологічні та гуманітарні проблеми розвитку туристичного бізнесу: Сб. науч. тр. (Донецкий и-т турист. бизнеса) / Редкол.: Конищева Н.И. (науч. ред.) и др. – Донецк, 2003. – С. 31-34.
4. Льбіна О.В. Туризм. Рекреаційна географія: Поняття і терміни. – Луцьк: Терен, 2004. – 104 с.
5. Смаль І.В. Основи географії рекреації і туризму: Навч. посібник. – Ніжин: Вид-во НДПУ ім. М.Гоголя, 2004. – 264 с.

Summary:

Balanчук M.R. THE PROSPECTS OF AN ORGANIZATION OF AN ECOTOURISM IN PODILLYA.

This publication deals with the point of an ecological tourism and it's main peculiarities; determines the prospective directions of an ecotouristical activity in Podillya, analyzes the development of an ecological tourism in this district.

УДК 911.3:796.5

Надія СТЕЦЬКО

ТУРИСТИЧНІ РЕСУРСИ ЯК ОСНОВНА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В РЕГІОНІ

Використання природно-кліматичних ресурсів зумовлюється специфікою їх функціонального призначення. Саме вона і визначає пріоритетний профіль туристично-рекреаційного освоєння окремих територій, регіонів, районів, місцевостей. Туристичні ресурси є основною метою подорожей і відіграють головну роль у формуванні внутрішнього та міжнародного туризму.

Виробництво туристичного продукту регіону ґрунтується на цільовому й раціональному

використанні туристичних ресурсів. Чітке з'ясування цього терміну є передумовою розвитку туристичної індустрії території. Найвні класифікації туристичних ресурсів є досить різноманітними. Певним чином, на законодавчому рівні це вдалося з'ясувати у новій редакції Закону України «Про туризм», де у статті 3 вказується: «Туристичними ресурсами України є пропоновані або такі, що можуть пропонувати, туристичні пропозиції на основі та з використанням об'єктів державної, комунальної чи приватної власності». Із цього визначення випливають нові ознаки туристичних ресурсів основу яких може вести такі як «туристична цікавість» і «туристичні враження».

Туристична привабливість дає можливість туристу отримати об'єктивну інформацію, позитивні емоції або потенційні можливості задоволення його потреб у конкретному туристичному продукті через конкретний комплекс туристичних ресурсів, що і є об'єктами туристичної цікавості.

Основними властивостями об'єктів туристичної цікавості є привабливість; пізнавальна цінність; рекреаційна цінність; популярність; екзотичність; чіткість; збереженість; місцезнаходження.

Для реалізації об'єктів туристичної зацікавленості у розвиток туристичної індустрії в умовах ринку необхідні: капітал, технології, кадри. Отже, можна зробити висновок, що недостатньо маючи капітал, придбати технологію, найняти працівників і почати займатися туризмом. Для цього необхідно визначити місце, де є туристично-рекреаційні ресурси, а якщо воно відсутнє, то створити його. Власне це і є специфічною особливістю туристичної діяльності.

Під поняттям туристичні враження слід розуміти комплекс емоцій, морального й фізичного стану туриста, що виникає або досягається ним у результаті споживання туристичного продукту. Звідси, можна стверджувати, що туристична цікавість про туристичні ресурси в турі і є основою досягнення мети мандрівки.

Туристичні ресурси як складова туристичної індустрії у порівнянні із капіталом, технологіями і кадрами є найбільш дешева. Отже, туристичні ресурси – це сукупність природних та штучно створених людиною об'єктів, придатних для створення туристичного продукту. В реальному житті всі види туристичних ресурсів взаємопов'язані і у деяких випадках важко їх розділити.

Правовий режим окремих видів туристичних ресурсів регулює Законодавство України про туризм, яке складається з Конституції України, Закону «Про туризм» та нормативно-правових актів, виданих відповідно до них.

Туристичні ресурси є національним багатством. Частина з яких має особливе значення, занесена до об'єктів та пам'яток світового значення, перелік яких щорічно встановлює і щорічно поновлює ЮНЕСКО.

Туристичні ресурси умовно можна поділити на три групи: а) природні; б) історико-культурні; в) інфраструктурні.

Основою формування туристичного продукту є природні ресурси. На етапі свого освоєння були найбільш відомі через сприятливий клімат та лікувальні джерела. Природні ресурси – компоненти довкілля (клімат, рельєф, рослинність, поверхневі та підземні води, лікувальні грязі, використовуються для організації відпочинку та оздоровлення. Розширення значення їх у літературі наповнено терміном “рекреаційні ресурси” та введено термін “рекреація”.

Отже, рекреаційні ресурси – природні та антропогенні геосистеми, тіла та явища, які мають комфортні властивості, та споживчу вартість для рекреаційної діяльності, можуть бути використані з метою відпочинку та оздоровлення людей у певний час за допомогою існуючих технологій і матеріальних можливостей. Рекреація – розширене відтворення сил людини (фізичних, інтелектуальних та емоційних) або діяльність, спрямована на відновлення фізіологічних сил людини.

Існує декілька підходів до оцінки природних ресурсів. Серед них:

- технологічний – за функціональним призначенням ресурсів для організації конкретного виду туризму;
- фізичний – за ступенем комфортності ресурсів;
- психологічний – залежно від естетичних якостей ресурсів.

При оцінці природних ресурсів враховується їх стійкість до антропогенних навантажень та різноманіття природних компонентів. Зменшення впливу індустрії туристу на довкілля регулюється на державному та міжнародному рівнях за рахунок: а) екологічного просвітництва; б) обмеження рекреаційно-туристичного навантаження на природні ресурси; в) податкового регулювання.

При оцінюванні наявних туристичних ресурсів, їх якісних та кількісних характеристик, необхідно враховувати специфічність їх характеру, який може впливати на інтереси вікових груп населення. Є люди, які надають перевагу відпочинку у гірській місцевості, іншим до вподоби рівнинні території, місця відпочинку біля озер, річок, морів та ін. Перед організаторами туристичного відпочинку стоїть завдання не тільки організувати перебування туриста на даній території, а й

максимально задовольнити його потреби, які можуть бути пов'язані: із спортивною, культурно-пізнавальною, екскурсійною діяльністю; зрештою це може бути і пасивний відпочинок. Для цього необхідно розробити диференційовані програми обслуговування туристів, в яких враховувались би такі умови: вікові категорії населення, матеріальна спроможність, транспортне забезпечення, сезонність перебування рекреанта. А.О.Вихарев пропонує таку класифікацію програм туристичного відпочинку:

- туристично-оздоровчі програми (включаючи туристичні маршрути з активним способом переміщення, купальні, гірсько-лижні, програми, які базуються на водних процедурах у приміщеннях та ін.);

- пізнавально-екскурсійні програми;

- навчальні програми (окремі види спорту і туризму, мистецтво, ремесла та ін.);

- розважальні програми (театр, кіно, ярмарки, фестивалі і бали);

- програми занять за інтересами (мисливство, рибалка, збір грибів і ягід, художнє і музичнє мистецтво, тури для колекціонерів, тури для гурманів та ін.);

- "етнічні" та побутові програми (пов'язані із вивченням національної культури і нетрадиційного побуту);

- програми "добровільна праця" ("шефи села", "агротур", програми для бажаючих попрацювати на селі з натуральною оплатою та ін.);

- весільні подорожі;

- виробничо-ознайомчі програми для спеціалістів;

- комерційні "шоп-тури".

Програми та організація туристської діяльності тісно пов'язані із галуззю відпочинку, яка формується в межах регіону. Сформований туристичний комплекс сприяє ефективному відпочинку рекреанта завдяки довготривалій чи короткочасній рекреації.

За поєднанням факторів, перш за все ландшафтних і історико-культурних ресурсів, а також за наявністю транспортних зв'язків, в межах регіону можна виділити туристичні райони, які є найбільш сприятливими для розвитку туристської діяльності, враховуючи природні ареали та розміщення екскурсійних об'єктів. Транспортні магістралі різної категорії сприяють розвитку зв'язків між ними. Вони утворюють ландшафтно-маршрутні коридори, а разом з центрами туризму формують "каркас" туристичної мережі регіонів. Ця структура включає в себе три головні елементи:

- а) зонального характеру, тобто туристична діяльність;

- б) лінійного – тобто транспортний зв'язок, або планувальні осі;

- в) крапкового" типу – туристські центри різного порядку.

Культурно-історичні ресурси (пам'ятники історії та культури, культові споруди, меморіальні місця, народні промисли та інші) є необхідною передумовою для розвитку в певному регіоні перш за все пізнавального туризму. Культурно-історична спадщина охоплює все соціальне середовище з традиціями та звичаями, особливостями побутового та господарського життя.

Культурно-історичні ресурси залучаються в систему туристичного обслуговування через музеї і формування туристично-екскурсійних маршрутів.

Третя група туристичних ресурсів, а власне, наявність туристичної інфраструктури є найголовнішою в ефективному використанні туристичних ресурсів. До складу якої входять будинки, споруди, транспорт, обладнання та інші призначені для обслуговування туристів. Вона є основою розвитку організованого туризму, так як створює необхідні умови для забезпечення туристів комплексом послуг (розміщення, харчування, перевезення, лікування, екскурсії, розваги). До складу туристичної інфраструктури входять: готелі, транспортні організації, підприємства харчування, торгівлі, розваг та інше. Матеріальна база туризму має свою специфіку у кожному виді туризму. Однак особливе місце займають тематичні парки, що створюють серйозну конкуренцію традиційним туристичним регіонам.

Отже, інфраструктура туризму є комплексом споруд, інженерної та комунікаційної мережі, доріг, спільних туристичної індустрії підприємств, що забезпечують доступ туристів до туристичних ресурсів і їх раціональне використання з метою туризму.

Туризм має чітко виражену орієнтацію на використання природних та культурно-історичних ресурсів. Він часто виступає піонером в освоєнні нових територій і природних комплексів. Власне все це в кінцевому результаті призводить до серйозних антропогенних перетворень.

У туристичній сфері, як і в інших, важливе місце належить таким наскрізним процесам як екологізації та гуманізації, що в кінцевому результаті призвело до концепції сталого туризму, суть якої полягає в наступному:

- раціональному використанні природного та культурного потенціалу на основі програмно-цільового підходу до розвитку туризму;
- переході підприємств туризму на ресурсозберігаючі технології; зменшенні виробничих відходів, застосуванні транспортних засобів, що мінімально забруднюють довкілля;
- залученні місцевого населення у процес прийняття рішень відносно розвитку туризму; партнерстві у взаємовідносинах державного й приватного секторів;
- сприянні через туризм підйому соціально-економічного піднесення окремих регіонів та держави в цілому.

Для обґрунтування прийняття рішень щодо розвитку туризму та курортно-рекреаційної індустрії на довгостроковий період необхідно зробити комплексну оцінку території (туристичний паспорт), до якої необхідно ввести такі складові:

- природно-ресурсну базу;
- географічне положення;
- сучасний стан економічного розвитку;
- соціальні умови розміщення;
- екологічний феномен території;
- архітектурно-естетичні умови.

Основним формами територіальної структури рекреаційно-туристичного комплексу є поєднання туристичних та рекреаційних пунктів, центрів, вузлів, районів та зон, що сформувались або формуються під впливом різноманітних чинників.

Використовуючи економічно-математичні моделі функціонування та розвитку туристично-рекреаційних систем можна визначити несприятливі чинники впливу та умови соціально-економічного розвитку території.

Отже, наявність до достатньої кількості туристичних ресурсів є головною передумовою функціонування туристичної індустрії у регіоні.

Література:

1. Вихарев А.О. Программный туризм как концепция перестройки туристско-экскурсионного обслуживания // Теоретические проблемы рекреационной географии. – Москва, 1989. – С.109-119.
2. Закон України «Про туризм» // Офіційний вісник України. Щотижневий збірник актів законодавства. – К.: 2003. – № 50. – С.34-56.
3. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні. – Чернівці: Книги –XXI, 2003. – 300 с.
4. Стецько Н.П. словник термінів і понять із рекреаційної географії та географії туризму. Навч. метод. посібник. – Тернопіль: видавничий центр ТНПУ ім. В.Гнатюка, 2005. – 68 с.
5. Школа І.М. та ін. Менеджмент туристичної індустрії: Навч. посібник / За ред. проф. І.М. Школи. – Чернівці, 2003. – 596 с.
6. Царик Л.П., Чернюк Г.В. Природні рекреаційні ресурси: Методи оцінки і аналізу. – Тернопіль, Підручники і посібники, 2001. –188 с.

Summary:

Tourist resources are the combination of natural and artificial objects adaptable for the forming of tourist product.

Катерина ТКАЧ

СТАРОВИННІ ЗАМКИ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ ЯК ОБ'ЄКТИ ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ

Тернопільська область відноситься до депресивних регіонів України, у ній розвиток господарства має значно нижчі показники, ніж решта території країни (1,5 % ВВП, 0,6 % промислової, 3 % сільськогосподарської продукції держави). Водночас – це «найчистіший» у плані забруднення регіон, що має багаті рекреаційні ресурси. Тому, однією із перспективних галузей господарства у Тернопільській області є туризм. Для його розвитку необхідні невеликі стартові інвестиції, він має високий рівень рентабельності та мінімальний термін окупності витрат.

Серед рекреаційних ресурсів важливе місце займають культурні, які є основою для розвитку пізнавального туризму.